

วิชา หุ่นส่วน

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๑

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

วัน เวลาบรรยาย

๑. ศุกร์ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
 ๒. ศุกร์ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
 ๓. ศุกร์ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
 ๔. ศุกร์ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
 ๕. ศุกร์ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
 ๖. ศุกร์ ๗ กันยายน ๒๕๖๑ - ๑ ชั่วโมง ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.
- รวม ๗ ชั่วโมง

สัญญาจัดตั้งองค์การธุรกิจ

๑. สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงนำทุนมาร่วมกัน
๒. เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน
๓. โดยมีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันผลผลิต รายได้ หรือกำไร
อันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

ข้อแตกต่างระหว่างทุน (Equity) กับหนี้ (Liability)

๑. เจ้าของทุนมีอำนาจจัดการทางตรงหรือทางอ้อม
๒. เจ้าของทุนมีส่วนร่วมในกำไรหรือขาดทุน
๓. เมื่อเลิกองค์การธุรกิจ เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน

ประเภทขององค์กรธุรกิจ

สามารถจำแนกประเภทขององค์กรธุรกิจออกเป็น ๒ ประเภท

๑. องค์กรที่มีชื่อเรียกทางกฎหมาย เช่น ตาม ป.พ.พ. หรือ พ.ร.บ.บริษัท มหาชนๆ ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายนั้นๆ หากดูเฉพาะตามป.พ.พ. มาตรา

๑๐๑๓ มี ๓ ประเภท คือ

๑. ห้างหุ้นส่วนสามัญ

- ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน

- ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัด

๓. บริษัทจำกัด

ประเภทขององค์กรธุรกิจ

๒. องค์กรที่ไม่มีชื่อเรียกทางกฎหมาย แต่อาจมีชื่อเรียกทางธุรกิจ

เช่น กงสี คณะบุคคล กิจการร่วมค้า

ซึ่งเนื้อหาของกิจการตกลงอาจไม่เข้าลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตาม ป.พ.พ. หรือกฎหมายอื่น เป็นสัญญาไม่มีชื่อ จึงอยู่ภายใต้บังคับกฎหมาย เรื่องนิติกรรม สัญญา หนี้ และทรัพย์

กิจการร่วมค้า อาจอยู่ในรูปของการเอาทุนมาร่วมกัน แยกกันทำงาน ยอมรับผิดร่วมกัน แต่แบ่งปันรายได้ โดยคู่สัญญาจ่ายให้แต่ละรายที่มาร่วม โดยตรง ไม่ใช่แบ่งปันกำไร หรืออาจอยู่ในรูปห้างหุ้นส่วนสามัญก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๔๘/๒๕๓๑

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ กับบริษัท ด. และบริษัท อ. ได้จดทะเบียนการค้าสำหรับงานก่อสร้างสะพานไว้กับกรมสรรพากรว่า "สาธรรบริดจ์จอยเวนเจอร์" โดยมี อ. เป็นผู้มีอำนาจทำการแทน เช่นนี้ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่ากิจการ"สาธรรบริดจ์จอยเวนเจอร์" ก็คือห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลซึ่งจำเลยที่ ๑ กับบริษัทในต่างประเทศอีกสองบริษัทร่วมกันกระทำในประเทศไทยนั่นเอง ดังนั้นเมื่อรถยนต์บรรทุกของโจทก์ตกลงไปในหลุมที่ "สาธรรบริดจ์จอยเวนเจอร์" ชุดไว้ อันเป็นการละเมิดตามฟ้อง เกิดขึ้นในกิจการที่เป็นธรรมดาของ"สาธรรบริดจ์จอยเวนเจอร์" จำเลยที่ ๑ จึงต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๕๐ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ ๑ ได้

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะทั่วไปและการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน สามัญ

ลักษณะทั่วไป ห้างหุ้นส่วนสามัญคืออะไร ? พิจารณาจาก มาตรา ๑๐๑๒

“มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

องค์ประกอบที่ ๑ มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

องค์ประกอบที่ ๒ ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน

องค์ประกอบที่ ๓ เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน

องค์ประกอบที่ ๔ วัตถุประสงค์แบ่งกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบ หรือกำหนดให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือต้องส่งมอบส่วนลงหุ้น ห้างหุ้นส่วนสามัญจึงเกิดโดยทันที เมื่อแสดงเจตนาตกลงกัน สิทธิและหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนจะเกิดขึ้นนับแต่นั้น และจะมีอยู่ไปจนกว่าจะมีการเลิกห้างหุ้นส่วน (เนติ' ๔๙)

ฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๓๘ ตามสัญญาร่วมลงทุนระหว่างโจทก์และจำเลยมีข้อตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างจะลงหุ้นโดยชำระเงินค่าที่ดินตามสัญญาจะซื้อจะขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการฝ่ายละครึ่ง ถือได้ว่าเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนกันแล้ว แม้ฝ่ายหนึ่งจะไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สินตามที่ตกลง ก็หาทำให้สัญญาเข้าหุ้นส่วนดังกล่าวเสียไปไม่ แม้โจทก์จะเป็นฝ่ายผิดสัญญาร่วมลงทุน จำเลยในฐานะหุ้นส่วนก็ต้องบอกเลิกสัญญาเสียก่อน เมื่อจำเลยยังไม่ได้บอกเลิกสัญญากับโจทก์ สัญญาร่วมลงทุนระหว่างโจทก์จำเลยจึงยังไม่เลิกกัน โจทก์จึงมีสิทธิขอให้เลิกห้างหุ้นส่วนและชำระบัญชีได้

ลักษณะทั่วไปของห้างหุ้นส่วนสามัญ

องค์ประกอบที่ ๑ “บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป”

- คำว่า “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
- ยกเว้นกรณีที่มีกฎหมายพิเศษกำหนดไว้ ห้ามมิให้เข้าเป็นหุ้นส่วน ดูพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒

“ห้ามมิให้บริษัทเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด”

บริษัทมหาชนจำกัดจึงไม่สามารถจัดตั้งห้างหุ้นส่วนได้

ลักษณะทั่วไปของห้างหุ้นส่วนสามัญ

องค์ประกอบที่ ๒ “ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน”

- หากไม่มีการแสดงเจตนานำทุนมาเข้าร่วม แม้มีสิทธิได้รับกำไร ก็ไม่เป็นหุ้นส่วน การตกลงนำทุนเข้ามาร่วม คือ การลงหุ้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๒๖ นั้นเอง เชื่อมโยงกับหัวข้อที่ ๓ เรื่องการลงหุ้น

- ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๒๖

“ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

สิ่งที่นำมาลงด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือลงแรงงานก็ได้”

ลักษณะทั่วไปของห้างหุ้นส่วนสามัญ

องค์ประกอบที่ ๒ “ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน” (ต่อ)

- การทำมาหาได้ร่วมกันฉันทิน้อง กงสี เช่น ฎีกาที่ ๒๐๒๖/๒๕๒๖ จำเลย ประกอบกิจการแพปลาต่อจากมารดาเป็นเวลาประมาณ ๒๕ ปี จำเลยให้เงินโจทก์ครั้งละ ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ บาท ตามที่โจทก์ขอ อาจให้เพราะเป็นน้องก็ได้
- ทุนที่นำมาเข้าร่วม เป็นแรงงานก็ได้ แต่การลงแรงต้องมีวัตถุประสงค์เป็นทุน ไม่ใช่เพื่อรับค่าจ้าง ซึ่งเป็นจ้างแรงงาน จ้างทำของ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๙๖๘/๒๕๕๘

โจทก์เป็นผู้จัดล็อกพื้นที่ในตลาดเพื่อให้ผู้ค้าเช่าแผงขายสินค้าและ
จัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการค้านั้น ดังนี้ ย่อมเท่ากับว่า
โจทก์ได้ร่วมลงทุนหรือลงหุ้นเป็นแรงงานแล้ว เข้าลักษณะเป็นสัญญาห้าง
หุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒ และ ๑๐๒๕ ที่
บัญญัติว่า สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนคือ สัญญาซึ่งบุคคลสองคนขึ้นไปตกลงเข้า
กันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่
กิจการที่ทำนั้น ซึ่งสิ่งให้นำมาลงหุ้นนั้นจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่งอื่น หรือ
แรงงานก็ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๖ วรรคสอง

ลักษณะทั่วไปของห้างหุ้นส่วนสามัญ

องค์ประกอบที่ ๓ “เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน”

- ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจการค้า เช่น ทุนความร่วมมือกันตั้งสำนักงาน
- ต้องร่วมกันทำกิจการ ดูจากการมีส่วนในการจัดการ การมีส่วนได้เสีย เช่น ขาดทุนก็ร่วมกันรับผิดชอบ
- เจตนาทำกิจการร่วมกัน ไม่ต้องดูที่ชื่อสัญญา

ฎีกาที่ ๑๒๕๑๘/๒๕๕๓ แม้ชื่อสัญญาระบุว่าเป็นสัญญาร่วมหุ้นซื้อที่ดิน ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเสมอไป เพราะการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนนั้นจะต้องมีการกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการนั้น แต่ตามสัญญาพิพาทมีเนื้อหาระบุเพียงว่า โจทก์ทั้งสองและจำเลยร่วมลงทุนซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ ๖๓๗ ในราคา ๒,๖๕๖,๐๐๐ บาท วางมัดจำไว้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นเงินของจำเลย ๕๐๐,๐๐๐ บาท และเงินของโจทก์ทั้งสองคนละ ๒๕๐,๐๐๐ บาท โดยตกลงกันให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามอัตราส่วนของจำนวนเงินที่ลงหุ้นวางมัดจำไว้เท่านั้น อันเป็นสัญญารูปแบบหนึ่ง ไม่ใช่เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนแต่อย่างใด

ลักษณะทั่วไปของห้างหุ้นส่วนสามัญ

องค์ประกอบที่ ๔

“ต้องมีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น”

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันผลผลิต

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันรายได้

ไม่ใช่การลงทุนร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันกำไรสุทธิ

รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและต้นทุนแล้ว
เป็นการร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน
ตามมาตรา ๑๐๑๒

ตัวอย่างที่ ๑ ก ข ค ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อ
ซื้อเสื้อผ้าแบ่งกัน แล้วต่างคนต่างนำไปขาย

ตัวอย่างที่ ๒ ก ข ค ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อ
ซื้อเสื้อมาร่วมกันขาย ขายได้เงินเท่าไร จะแบ่งเงินกันไป

ตัวอย่างที่ ๓ ก ข ค ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท เพื่อ
ซื้อเสื้อมาขาย ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินไปชำระหนี้ หักคืนทุน แล้วแบ่ง
กำไร

ฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๓๓

สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน ศ. ตั้ง ขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทชุดนักเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครอง แต่มิได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ฯ จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นครุใหญ่ได้ตั้งให้จำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ เป็นกรรมการซื้อขายโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ก่อน และจำเลยที่ ๒ ถึง ที่ ๑๐ ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ทั้งไม่ปรากฏว่ามี วัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันเกิดจากการตั้งร้านค้านั้น ดังนี้ จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ มิได้เข้าหุ้นส่วนกับจำเลยที่ ๑ ตาม บ.พ.พ.มาตรา ๑๐๑๒ จึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าของสหกรณ์ร้านค้าให้แก่โจทก์

ฎีกาที่ ๑๘๕๗๔-๑๘๕๗๗/๒๕๕๗

ข้อสัญญาที่กำหนดให้บริษัท ท. จำกัด ต้องจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าร่วมดำเนินกิจการตามสัญญาให้แก่จำเลยที่ 1 เป็นเงินร้อยละ ๖.๕ ของรายได้ทั้งหมดแต่ละปีก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดอายุสัญญา หากชำระล่าช้าจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ทั้งต้องนำหลักประกันจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท มอบให้แก่จำเลยที่ ๑ เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา เป็นการกำหนดค่าตอบแทนจากการที่ร่วมดำเนินกิจการตามสัญญาเท่านั้น ไม่ว่าการดำเนินกิจการของบริษัท ท. จำกัด จะมีกำไรหรือไม่ก็ยังคงต้องจ่ายค่าตอบแทนตามสัญญาดังกล่าวแก่จำเลยที่ ๑ ข้อตกลงตามสัญญาดังกล่าวจึงมิได้เป็นการตกลงเข้ากันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

สัญญาข้อตกลงร่วมทำผลประโยชน์ เป็นสัญญาที่โจทก์กับจำเลยที่ ๑ ตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการขายดินลูกรังในที่ดินพิพาทโดยจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ลงทุนในโครงการผู้เดียว ส่วนโจทก์เป็นผู้ดำเนินการขายดินลูกรัง โดยจำเลยที่ ๑ จะได้รับเงินปันผลร้อยละ ๔๐ ส่วนโจทก์ได้รับร้อยละ ๖๐ ข้อตกลงดังกล่าวจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกเงิน ส่วนโจทก์เป็นผู้ลงแรงด้วยประสงค์เพื่อแบ่งกำไรอันจะพึงได้จากการดำเนินกิจการดังกล่าว จึงเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๘๙-๑๓๙๓/๒๕๕๑ โจทก์ทั้งห้าสิบสอง จำเลยทั้งห้า กับ
ราษฎรอื่น รวมกันไม่น้อยกว่า ๑๕๔ คน **ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อกู้**
โดยมีจำเลยที่ ๑ เป็นประธานกรรมการจำเลยที่ ๒ เป็นรองประธานกรรมการ
จำเลยที่ ๓ ถึงที่ ๕ เป็นกรรมการ ดำเนินกิจการให้สมาชิกถือหุ้นโดยส่งเงินฝาก
สะสมเป็นรายปีและรายเดือน แล้วนำเงินดังกล่าวออกให้สมาชิกกู้ยืม เมื่อครบ
กำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่สมาชิกฝากเงินสะสมแล้วจะได้รับเงินฝากสะสมคืน
พร้อมเงินปันผลเป็นดอกเบี้ย โดยหักเงินปันผลที่จะได้รับไว้เป็นค่าใช้จ่ายของ
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อกู้ในอัตราที่กำหนด **การรวมกลุ่มทำกิจการดังกล่าว เป็น**
การตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไร
อันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น จึงมีลักษณะเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน
สามัญโดยไม่จดทะเบียน

เมื่อมีเหตุเลิกห้างหุ้นส่วนก็ต้องมีการชำระบัญชี การที่โจทก์ทั้งห้าสิบ
สองฟ้องเรียกเอาเงินฝากสะสมและเงินปันผล อันมีลักษณะเป็นการคืนทุนโดย
ยังมิได้มีการชำระบัญชีหรือข้อตกลงให้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนด้วยวิธี
อื่นระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน จึงเป็นกรณีที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายดังกล่าว โจทก์ทั้งห้าสิบสองจึงไม่มีอำนาจฟ้อง

หัวข้อที่ ๒ ลักษณะพิเศษของห้างหุ้นส่วนสามัญ

“มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

*เชื่อมโยงกับ มาตรา ๑๐๕๐ หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน
(ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก)*

“มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

๑. รับผิดชอบกัน ๒. ในหนี้ของห้างทุกชนิด ๓. ไม่จำกัดจำนวน

๔. ไม่ว่าจะการนั้นตนจะเป็นผู้เข้าจัดการงานหรือไม่ก็ตาม

หนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ก ลงทุน ๑๐,๐๐๐ บาท

ข ลงทุน ๕,๐๐๐ บาท

ค ลงทุน ๑๐๐ บาท

เจ้าหนี้สามารถเรียกให้หุ้นส่วนทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาทได้โดยสิ้นเชิง โดยไม่ต้องคำนึงว่าหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงทุนเป็น
สัดส่วนเท่าใด

ความหมายของคำว่า “หนี้ของห้าง”

หนี้ของห้างอาจเกิดจากนิติกรรมสัญญา หรือเกิดขึ้นจากหนี้ประเภทอื่นก็ได้ เช่น หนี้ละเมิด เกิดจากผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้ แต่ต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น (เพิ่มเติมในหัวข้อที่ ๕)

ตัวอย่างที่ ๑ ห้างหุ้นส่วนเสื้อสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเสื้อ ก กู้ยืมเงินจาก ง มาเพื่อไปซื้อเสื้อมาขายเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมาได้ซื้อเสื้อจากบริษัทเอ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท แต่กลับไม่นำเงินที่กู้ยืมชำระ เมื่อหนี้เงินกู้ และหนี้ค่าเสื้อถึงกำหนดชำระ ง และบริษัทเอสามารถเรียกให้ ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ ๒ หากระหว่างที่ ก ขับรถไปซื้อเสื้อ ก ขับรถชน บี ได้รับบาดเจ็บ บี สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง เพราะการกระทำละเมิดเกิดขึ้นขณะที่ ก กำลังจัดการงานของห้างหุ้นส่วน

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๔๒๙/๒๕๕๕

โจทก์ประกอบธุรกิจให้บริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ จำเลยที่ ๑ ได้รับอนุญาตจากโจทก์ให้เชื่อมต่อสัญญาณโทรศัพท์พื้นฐานเข้ากับชุมสายโทรศัพท์แบบอัตโนมัติของโจทก์ จำเลยทั้งสองตกลงเข้าร่วมงานและร่วมลงทุนขยายบริการโทรศัพท์พื้นฐานในพื้นที่โทรศัพท์นครหลวงจำนวนสองล้านเลขหมาย โดยจำเลยทั้งสองตกลงแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันจากส่วนแบ่งรายได้ค่าบริการ เช่น ค่าติดตั้งโทรศัพท์ ค่าเช่าเลขหมายโทรศัพท์ ค่าใช้บริการโทรศัพท์ทางไกลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นการตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำ จึงมีลักษณะเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยไม่จดทะเบียน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด ตามมาตรา ๑๐๒๕ แม้สัญญาร่วมกิจการและร่วมลงทุนขยายกิจการจะระบุว่า บรรดาความรับผิดชอบที่จำเลยที่ ๒ มีต่อบุคคลภายนอก จำเลยที่ ๑ จะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น ข้อสัญญาดังกล่าวก็เป็นเพียงข้อตกลงภายในระหว่างจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นหุ้นส่วนกัน ไม่มีผลผูกพันกับโจทก์

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงหุ้น

๓.๒ วิธีการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๒๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยใน
ห้างหุ้นส่วน

สิ่งที่นำมาลงหุ้นด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือแรงงานก็ได้”

****การลงหุ้นจึงสามารถลงด้วยเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้****

หากแต่ลงหุ้นด้วยทรัพย์สินหรือแรงงาน ต้องระบุด้วยว่าหุ้นเหล่านั้นสามารถ
ตีราคาส่วนลงหุ้นเท่าไร เนื่องจากส่วนลงหุ้นเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะส่งผลในเรื่อง
ของการแบ่งกำไรขาดทุน ตาม**มาตรา ๑๐๔๔**

“**มาตรา ๑๐๔๔** อันส่วนกำไรก็ดี ส่วนขาดทุนก็ดี ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ
คนนั้นย่อมเป็นไปตามส่วนที่ลงหุ้น”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๙๖๘/๒๕๕๘

โจทก์เป็นผู้จัดล็อกพื้นที่ในตลาดเพื่อให้ผู้ค้าเช่าแผงขายสินค้าและ
จัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการค้านั้น ดังนี้ ย่อมเท่ากับว่า
โจทก์ได้ร่วมลงทุนหรือลงหุ้นเป็นแรงงานแล้ว เข้าลักษณะเป็นสัญญาห้าง
หุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒ และ ๑๐๒๕ ที่
บัญญัติว่า สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนคือ สัญญาซึ่งบุคคลสองคนขึ้นไปตกลงเข้า
กันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่
กิจการที่ทำนั้น ซึ่งสิ่งที้นำมาลงหุ้นนั้นจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่งอื่น หรือ
แรงงานก็ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๖ วรรคสอง

หัวข้อที่ ๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

ในกรณีที่ไม่ได้มีการตีราคาส่วนลงทุนที่เป็นทรัพย์สินหรือแรงงานไว้ชัดเจน อาจอาศัยหลักเกณฑ์ในการหาสัดส่วนของหุ้นได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑. ข้อเสนอพื้นฐานตามมาตรา ๑๐๒๗

“ในเมื่อมีกรณีเป็นข้อสงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสิ่งซึ่งนำมาลงทุนด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน”

มาตรา ๑๐๒๗ จะนำมาใช้ในกรณีที่มีข้อสงสัยในสัดส่วนของราคาหุ้นว่าเท่ากันเท่านั้น หากมีการตีราคาส่วนลงทุนชัดเจนแล้ว เช่น ลงหุ้นเป็นแรงงานและตีราคาแรงงาน ๕๐,๐๐๐ บาทไว้แล้ว หรือกรณีที่ชัดเจนว่าส่วนลงทุนไม่เท่ากัน หรือหุ้นส่วนคนอื่นลงทุนในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน ย่อมไม่สามารถนำข้อเสนอพื้นฐานตามมาตรา ๑๐๒๗ ดู ตัวอย่างที่ ๕ และ ๖

๒. ตีราคาส่วนลงหุ้นด้วยแรงงาน ตามมาตรา ๑๐๒๘

“ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดได้ลงแต่แรงงานของตนเข้าเป็นหุ้น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตีราคาค่าแรงไว้ ท่านให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนถัวเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทุนทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น”

- หากลงหุ้นด้วยแรงงานและมีได้ตีราคาแรงงานไว้ ให้คำนวณส่วนกำไรและส่วนขาดทุน (ฎีกาที่ ๘๑๗/๒๔๗๖ ตีความว่าให้รวมถึงด้วยโดยอาศัยมาตรา ๑๐๔๔) จากส่วนถัวเฉลี่ยมูลค่าเงินและทรัพย์สินอื่นที่หุ้นส่วนอื่นนำมาลงหุ้น

ตัวอย่างที่ ๑ ห้างหุ้นส่วนเสมอสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นเป็นแรงงานตีราคา ๕๐,๐๐๐ บาท กรณีเช่นนี้ไม่ต้องใช้มาตรา ๑๐๒๗ หรือ ๑๐๒๘ ในการวินิจฉัย เพราะมีการตีราคาส่วนลงหุ้นหมดแล้ว หากต่อมา ห้างมีกำไร ๖๐,๐๐๐ บาท กำไรต้องแบ่งแก่หุ้นส่วนตามส่วนลงหุ้น ตามมาตรา ๑๐๔๔ เท่ากับ ๑ ต่อ ๑ ต่อ ๑ คนละ ๒๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๒ ห้างหุ้นส่วนเสมอสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่มิได้ตีราคาไว้ จึงต้องถือราคาแรงของ ค ตามส่วนเฉลี่ยของมูลค่าหุ้นของ ก และ ข ตามมาตรา ๑๐๒๘ คือ $๕๐,๐๐๐ + ๑๐๐,๐๐๐ / ๒ = ๗๕,๐๐๐$ บาท

ตัวอย่างที่ ๓ ห้างหุ้นส่วนเลื้อสองสี มี ก และ ข เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่ไม่ได้ตีราคาไว้ ไม่สามารถตีราคาแรงงานโดยคำนวณส่วนถัวเฉลี่ยตามมาตรา ๑๐๒๘ เพราะมี ก เพียงคนเดียวที่ลงหุ้นด้วยเงิน อาจถือได้ว่ากรณีเป็นที่สงสัยตามมาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน (แสดงว่ามาตรา ๑๐๒๘ ใช้ได้ต่อเมื่อมีหุ้นส่วนไม่น้อยกว่า ๓ คน)

ตัวอย่างที่ ๔ ห้างหุ้นส่วนเลื้อสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา ซึ่งเครื่องจักรปกติราคาประมาณ ๔๘,๐๐๐ บาท ถึง ๕๒,๐๐๐ บาท ถือได้ว่ากรณีเป็นที่สงสัยตามมาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน

ตัวอย่างที่ ๕ ห้างหุ้นส่วนเลื้อสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในรถกระบะใหม่ไว้
ชนเสื้อผ้า แต่ไม่ได้ตีราคา จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาสันนิษฐานว่ารถกระบะมี
ราคา ๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้ เพราะไม่เป็นกรณีมีข้อสงสัยว่าหุ้นที่ลงเท่ากัน
เป็นที่ชัดเจนว่าส่วนลงหุ้นไม่เท่ากันรถกระบะใหม่ย่อมราคาสูงกว่า
๕๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๖ ห้างหุ้นส่วนเลื้อสามสี มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์
เครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาใช้ไม่ได้ เพราะชัดเจนว่า
ก และ ข ลงหุ้นไม่เท่ากัน และจะให้ส่วนลงหุ้นของ ค เท่ากับส่วนถัวเฉลี่ย
ของ ก และ ข ก็ไม่ได้ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

หัวข้อที่ ๓.๒ วิธีการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน

การลงหุ้นด้วยทรัพย์สินโดยปกติทำได้ ๒ วิธี ให้กรรมสิทธิ์ หรือ ให้มีสิทธิใช้

๑. การให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นส่วนลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๓๐ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง ให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันใดอันหนึ่งเป็นการลงหุ้นด้วยไซ้ร ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคน นั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระดู บกพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ข้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่าน ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยซื้อขาย”

- การให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทำได้โดยแสดงเจตนา นำกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นเป็นส่วนลงหุ้น ผู้ถือหุ้นทุกคนถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันแทนห้างหุ้นส่วนนั้น ในขณะที่เจ้าของทรัพย์สินเดิมถือว่าครอบครองทรัพย์สินแทนผู้ถือหุ้นอื่นด้วย หากห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกและมีการชำระบัญชีไม่ต้องคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของเดิม ต้องนำทรัพย์สินออกขายเพื่อการชำระบัญชี

- หากเป็นอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ โดยหลักแล้ว การซื้อขายต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน แต่ห้างฯ ไม่มีสภาพนิติบุคคล จึงเป็นผู้รับโอนไม่ได้ การแสดงเจตนาจึงเพียงพอแล้ว (เนติ ๕๓)

- **ฎีกาที่ ๘๔/๒๕๑๒** ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งนำที่พิพาทซึ่งเป็นที่ดินมีโฉนดมาลงทุนเข้าหุ้นในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน โดยใช้เป็นที่ตั้งโรงสีของห้างหุ้นส่วน แม้จะไม่มี การจดทะเบียนโฉนด ที่พิพาทก็เป็นทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนนั้น ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๓๐ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบตัวทรัพย์สิน หาได้บัญญัติเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ไม่

- ภัยพิบัติตกแก่ผู้ถือหุ้นทุกคนเพราะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์รวม

๒. การให้ห้างใช้ทรัพย์สินเป็นส่วนลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๒๙ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเอาทรัพย์สินมาให้ใช้เป็น การลงหุ้น ด้วยไซ้ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระดอกเบี้ยก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ซ้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน”

- การคำนวณส่วนลงหุ้น ดูที่ผลประโยชน์ที่ได้รับ เช่นถ้าให้เช่าได้เดือนละเท่าไร
- กรรมสิทธิ์ยังเป็นของเจ้าของทรัพย์สินผู้นำมาให้ห้างหุ้นส่วนใช้สามารถจำหน่าย จ่าย โอน จำนอง ก่อภาระติดพันได้ ความสัมพันธ์เป็นไปตามกฎหมายเรื่องเช่าทรัพย์สิน
- ภัยพิบัติตกแก่เจ้าของทรัพย์สิน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

จำเลยที่ ๑ เพียงแต่นำที่ดินพิพาทมาให้ใช้เป็นการลงหุ้น มิได้ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทเป็นการลงหุ้น โจทก์จึงมิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดินพิพาท การที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทแทนจำเลยที่ ๑ และได้ขายที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ ๓ และจดทะเบียนเลิกการเช่าที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ ๑ กับที่ ๒ เป็นเรื่องระหว่างจำเลยทั้งสาม มิได้เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

หัวข้อที่ ๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

“แรงงานไม่ใช่ทุนทรัพย์ แรงงานเป็นเพียงแค่ทุนสมมติ”

การลงหุ้นด้วยแรง แม้ว่าจะมีการตีราคาค่าแรงไว้ ก็ไม่ถือว่าแรงงานเป็นทุนทรัพย์ เป็นเพียงทุนสมมติเพื่อประโยชน์ในการคำนวณส่วนกำไร และส่วนขาดทุน ดังนั้น หากต่อมาได้มีการเลิกจ้าง ในขั้นตอนการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน ก็จะส่งผลให้หุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงไม่ได้รับการคืนทุนทรัพย์ ตามมาตรา ๑๐๖๒

“มาตรา ๑๐๖๒ การชำระบัญชี ให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

(๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก

(๒) ให้ชดใช้เงินทศรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไป

เพื่อจัดการค้าของห้าง

(๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน”

- หากผู้ลงหุ้นด้วยแรงงานประสงค์จะได้รับคืนค่าแรง สามารถตกลงยกเว้นไว้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

โจทก์เป็นหุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงงานเท่านั้น ไม่ได้มีเงินมาลงทุน และในสัญญาข้อตกลงร่วมทำผลประโยชน์ดังกล่าว ก็ได้บอกว่าจะแบ่งทุน หรือตีราคาค่าแรงงานเป็นทุนเพื่อคืนให้แก่โจทก์ เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน โจทก์จึงไม่มีสิทธิขอคืนทุนพร้อมดอกเบี้ย

หัวข้อที่ ๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น

- เมื่อหุ้นส่วนแสดงเจตนาตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วนแล้ว ห้างหุ้นส่วนย่อมเกิดขึ้นทันทีนับแต่นั้น แม้ยังไม่มี การส่งมอบส่วนลงทุนก็ตาม
- การที่หุ้นส่วนคนหนึ่งยังไม่ได้ส่งมอบส่วนลงหุ้น ไม่ได้หมายความว่าหุ้นส่วนคนนั้นจะไม่มีสิทธิในฐานะเป็นหุ้นส่วน

อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของหุ้นส่วนทุกคนต้องส่งมอบส่วนลงหุ้น ดังนั้น เมื่อหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น หุ้นส่วนคนนั้นจึงย่อมตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ในกรณีนี้ หุ้นส่วนอื่นจะมีสิทธิเรียกร้องอย่างไร ?

หุ้นส่วนคนอื่นสามารถใช้สิทธิได้ ๒ ประการดังนี้

๑. เรียกดอกเบี้ย

กรณีหุ้นส่วนผิดนัดไม่ยอมส่งมอบส่วนลงหุ้น ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษว่าให้เรียกดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าใด จึงต้องใช้อัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๔ ในเรื่องนี้

๒. ขับหุ้นส่วนนั้นออกจากห้าง

“มาตรา ๑๐๓๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนเสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะลงเนื้อเห็นพร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้”

การจะ**ขับ**หุ้นส่วนออกจากห้างตามมาตรา ๑๐๓๑ ต้องเข้าเงื่อนไข ๔ ประการ

๑. **ไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นเสียเลย** หากมีการส่งมอบหุ้นบางส่วนแล้วต้องใช้วิธีร้องขอต่อศาลให้**กำจัด**หุ้นส่วนผู้นั้นออกจากห้าง ตามมาตรา ๑๐๕๗ (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๕๘ ถือว่าละเมิดบทบังคับอันเป็นสาระสำคัญ
๒. ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปยังหุ้นส่วนนั้น
๓. ในคำบอกกล่าวต้องบอกกำหนดเวลาให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในเวลาอันควร
๔. หากยังคงไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในกำหนดเวลา **หุ้นส่วนทุกคนหรือโดยเสียงข้างมากตามแต่ข้อสัญญา**กำหนดไว้อาจลงมติให้**ขับ**หุ้นส่วนนั้นออกจากห้างได้

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของ กิจการ

“มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น” (เนติ’69)

“ข้อสัญญาเดิม” เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับจัดตั้งห้างหุ้นส่วน หรือข้อตกลงในการแบ่งปันกำไร เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการของห้างหุ้นส่วนจึงไม่สามารถอาศัยเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วนได้ เว้นแต่จะมีข้อตกลงพิเศษไว้เป็นอย่างอื่น